

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Papp András*
Cím: *A megvénült és újjászülető Budapest*
Forrás: *Nemzeti Újság*

Bp.

1937 XI. 14

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

F28.3

Hely

Idő

1937

Személy

Helyszám

A megvénült és újjászülető Budapest...

Akármerre járunk a főváros utcáin, — a Belvárosban és a perifériákon egyaránt, — ugyszólván lépten-nyomon — rombolást látunk. Csákánnyal, baltával, villanyfúrógéppel és a modern technika egyéb eszközeivel felszerelt munkáshadsereg hangyaként lepi el az ódon épületeket és szaggatja, tépi a sokszor évszázadokat látott falakat.

Mintha megvénült volna Budapest. És most az erőtlenség és életüket vesztett részeket irtani a város testéből a láthatatlan operálóké, hogy helyet adjanak így az új, életképes és fejlődést jelentő jövevényeknek. Mert mialatt a csákány és kalapács rombol, már megjelennek az új építmények, a modern bérpaloták és varázsos gyorsasággal új városrészek emelkednek a régiek helyén.

Mi az oka, mi a titkos rugója ennek a romhamos újjáalakulásnak? Mi magyarázza meg a hirtelen fellendülést, amely házsorokat sodor el és helyükre újakat emel?

— Egyszerű a magyarázata — mondotta kérdésünkre egy ismert pesti építész. — Egy rendeletnek köszönhető az egész, amely lehetővé tette a belső területeken is az adókedvezményeket és adómentességet. 1936 tavaszán jelent meg a rendelet és azóta Budapest belső területein százsámra tűnnek el a régi házak és emelkednek az újak.

Az előző rendelkezések ugyanis csak akkor biztosítottak adómentességet a lebontott házak helyén épülő tömbnek, ha a régi épület köbmérettartalmának legalább négyszerese lett az új ház. Ez nagy akadályt jelentett és nem is mutatkozott a várt fejlesztő hatás. Amikor azonban az 1936-os rendelet ezt a gátló okot megszüntette, egyszeriben megkezdődött Budapest belső területének újjáépítése.

Rombolás és építés — számokban

Nem érdektelenek azok a számok, amelyek a rombolásról, bontásról és erről a hatalmas építő-tevékenységről, a régi Budapest újjászületéséről tanuskodnak. 1934-ben, amikor még a régi rendelkezés volt érvényben, 1266 szobát bontottak le többszáz, sőt több ezer házból. Ekkorra esik ugyanis a Tabán lebontása, ahol igen sok földszintes, egy-kéttalásos kis ház sorakozott egymás mellett. A rengeteg lebontott épület helyébe azonban aránylag kevés új házat építettek, mert hiszen tudvalevően a Tabánt nem népesítették be új házzal, hanem parkirozták.

1935-ben 652 házat bontottak le, ezzel szemben 3522 új lakás épült. Ebben az időben főként a külső területeken építkeztek és a munkásokat. Fáradhatatlan érdeklődéssel várják a belső városrészek újjáépítését: mi kerül elő a lebontott házak omladékaiból, pincéiből és rejtett részeiből? Mindenki ezotikumot, érdekességet, izgalmat vár. Egy ismert pesti „bontó mérnök” érdekes eseteket mond el a budapesti régi házak titkaiból. A titkok egyrészt olyanok, amelyek általában az emberek kíváncsiságát izgatják — kincsek és régiségek, másrészt — és ez már elsősorban a szakembert, az építész érdeklé: a régi építkezés bűnei.

A Károly-körut 12. alatti régi ház bontásánál került elő legutóbb — kincs. Ha nem is régi lelet, de mindenesetre jó néhány esztendő rejtett érték került felszínre, amikor a csákányok a pince falát kezdték szaggatni. A pincébe Wertheim-kasszát falaztak be valamikor és — talán sohse fogják megtudni, mi volt benne tulajdonképpen érték. Az az ideiglenes munkás ugyanis, akinek a csákány ütése nyomán napvilágra került a vaskazetta, nyomban ezután kilépett és — eltűnt a feltört vaskazetta „kincseivel” együtt.

— A vaskazettát mi már csak „másodkézből” kaptuk meg — meséli a bontómérnök. — A kommun idejéből származó bankjegyek maradtak csak benne, de a rendőrség szakértőjének szerint ékszerek is lehettek a kazettában.

Gyakran kerülnek elő a bontásnál régi pénzek. Rendszerint a padlóalatti részekből. De napvilágra hozott a csákány régi edényeket, háztartási eszközöket és fel sem lehet sorolni, mi minden más értéktelen és — néha — értékes holmit.

1937-tel szemben 74,3 százalékos a javulás 1937 statisztikája természetesen még nem készíthetett el, mert az enyhe őszi időjárásban meg mindenfelé teljes erővel folyik az építőmunka. De az év első feléről már van kimutatás. Junius elsejéig 163 befejezett építkezés volt, ami óriási szám, mert idén főként hatalmas bérpaloták épültek a lebontott, régi házak helyén.

A további statisztika is kétségtelenül hasonló nagy számot jelent majd az év második feléről. A legutóbbi hónapban a városházán betervezett építkezési kérelmek közül például 39 nagy ház engedélyezésére vonatkozik. Ez a 39 nagy építkezés a következőképpen oszlik meg. Az I. kerületben 1 négyemeletes és 1 háromemeletes, a II. kerületben 1 kétemeletes, a III. kerületben 2 egyemeletes, a IV. kerületben 2 négyemeletes és 1 hatemeletes, az V. kerületben 1 kétemeletes és 2 háromemeletes, a VI. kerületben 1 négyemeletes és 1 hatemeletes, a VII. kerületben 2 háromemeletes, a VIII. kerületben 2 háromemeletes, a IX. kerületben 2 háromemeletes és egy négyemeletes, a X. kerületben 1 háromemeletes, a XI. kerületben 6 egyemeletes és 1 kétemeletes, a XIV. kerületben pedig 3 egyemeletes és 1 kétemeletes épületre kértek engedélyt.

Egészen másfelé fordul az építészek érdeklődése. Az építészek technikája, a régi házépítők tudását, vagy — fogyatékoságát kutatják. Ez év áprilisában a Lovas-ut 2. alatti házat bontották. Egyemeletes, régi épület volt. Alig költöztek ki a lakók és a munkások még csak felkészültek a munkára, amikor borzalmas dördüléssel beszakadt a lépcsőház és bedőlt a fal... A régi építészet súlyos bűnét tárta fel a Sas-utca 7. számú, több, mint száz esztendő kétemeletes ház — a lebontáskor. Amikor felül megkezdték a munkát, téglákat szedtek ki a megbontott falból, egy emelettel lejjebb már kőkockák kerültek elő, lent a földszinten pedig — semmi. Vályogból épült a földszinti házrész. Vályogból volt az épület fala és rejtély, hogyan bírta ki a vályog a ráépített s ránehezedő kő- és téglameleteket...

A Muzeum-körút 11-ben öntöttvasat használtak olyan helyeken, ahol nem lett volna szabad, mert törik. — Általában sok építészeti hiba és bűn derül ki a lebontott házaknál — mondja informátorunk.

A bontómérnök — leleplezi a régi házakat, amelyeket a közhit olyan megbízhatóknak tart. Sokszor lehet hallani, hogy gunyolják a modern „papírmásé” házakat és dicsérik a „rég, jó, megbízható”, ódon, vastagfalú épületeket. Az építész, a szakember többre becsüli a mai 45 centiméteres „modern” téglafalat, mint a régi 80 centiméteres, sőt vastagabb kőfalakat. — Eltekintve a megbízhatóságtól — mondják —, a mai építkezés egészségesebb, higiénikusabb és — teherbíróbb, mint a régi... A vasbeton legyőzte a kötömböket és a vastraverz a gerendát. A bontómérnök pedig lebontotta a régi házak — nimbuszát...

Papp András.